

Ny rapport

“Perspektiver ved indførelse af gratis offentlig transport”

- Vidensoverblik, vurderinger og væsentlige anbefalinger

fra en arbejdsgruppe nedsat af Teknologirådet

Arbejdsgruppens opgave

- At kortlægge samfundsmæssige konsekvenser af indførelse af gratis offentlig transport
- At give vurderinger og anbefalinger om potentialet i gratis offentlig transport som et muligt politisk virkemiddel til at imødegå stigende trafikproblemer

Mobilitet

- Forudsætning for produktion og hverdagsliv
 - Del af fritidsliv - venner, sport, rejser
 - Behov accelereres af globalisering
 - Individualiseres
- den offentlige transports markedsandel falder

...og det er et problem

- miljø i bred forstand
 - ulykker
 - træængsel
 - ressourceforbrug
 - CO₂ / klima
- Overflytning fra personbil til bus/tog reducerer alle disse problemer
- og bedre bus/tog skaber bedre social fordeling af mobiliteten

Indledning

Biltrafikvækst

voksende trængsels-,
sundheds- og miljøproblemer

Busser og tog: stagnerende brug

Relativt dyrere at bruge trods billigere
busdrift

Indledning

- **Gratis offentlig transport** - muligt redskab?
- Indvendinger: billetindtægter vil mangle, finansiering?
- Mulige mål: reduktion i forurening, ulykker, udgifter til vejudbygning
- Arbejdsgruppe: "Umiddelbart en dyr metode..." Derfor også set på andre fremgangsmåder.

Indledning

- **Mulige fremgangsmåder:**
 - forsøg og noget der ligner
 - befolkningsreaktion
 - konkrete ruter
- Analyser af udgifter og indtægtstab, vurdering af benefits
- København, Aalborg
- Oversigtligt niveau

Indledning

- **Mulige fremgangsmåder:**
 - forsøg og noget der ligner
 - befolkningsreaktion
 - konkrete ruter
- Analyser af udgifter og indtægtstab, vurdering af benefits
- København, Aalborg
- Oversigtligt niveau

Gratis offentlig transport?

Offentlig transport - særlige træk

- ◆ Halvdelen af befolkningen er afhængig af offentlig transport
- ◆ Ekstraomkostninger ved en ekstra passager = 0, hvis der er kapacitet
- ◆ Høj kvalitet, fx hyppig frekvens, tiltrækker bilister
- ◆ Flere passagerer \Rightarrow højere frekvens \Rightarrow flere passagerer = dobbelteffekt
- ◆ Ændret konkurrence ml. bus/tog og bil flytter rejsende - den ene eller anden vej alt efter politisk valg
- ◆ Billigere takster \Rightarrow flere og længere rejser \Rightarrow betydning for lokalisering af erhverv, service og boliger
- ◆ Betydning for sundhed - vanebilister går 0,5 km dagligt, busrejsende går 2 km dagligt

Gratis offentlig transport?

Hvad bestemmer valg af offentlig transport

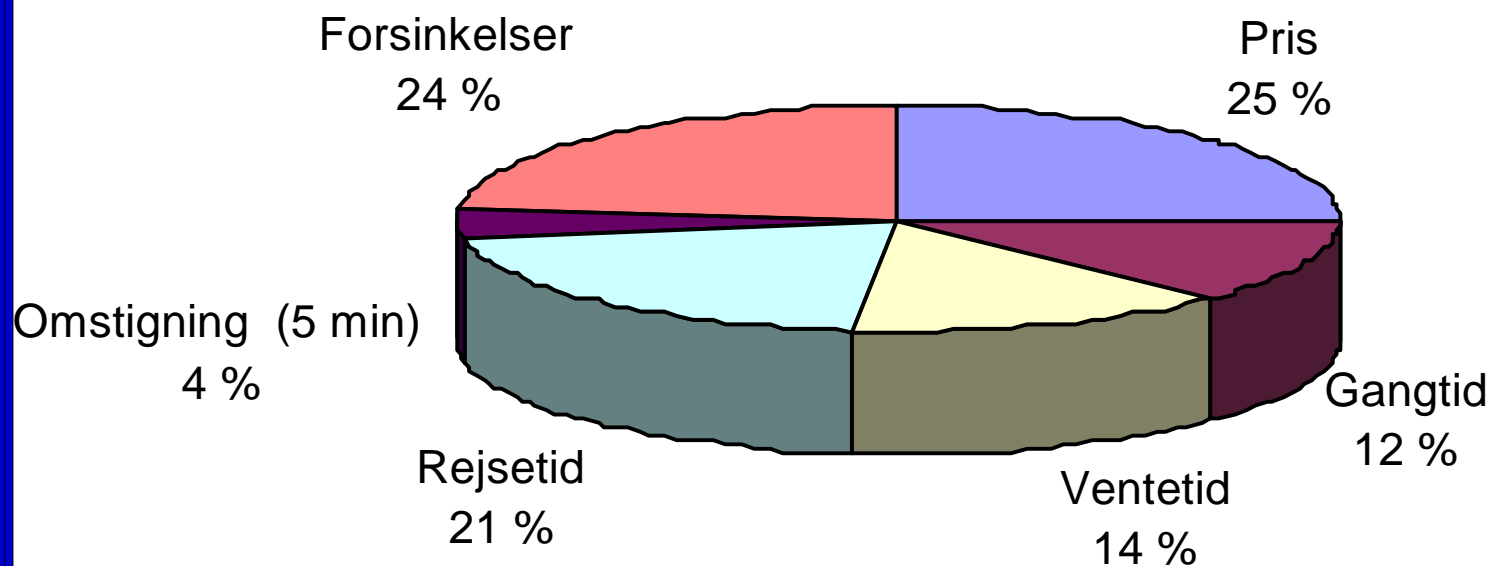
- Pris
- Rejsetid/forsinkelser
- Ventetid/gangtid
- Hyppighed/frekvens
- Kvalitet
- Fortætning
- P-pladser
- Øget benzinpris

Gratis offentlig transport?

Hvad bestemmer valg af offentlig transport

(Transport Økonomisk Institut, Oslo)

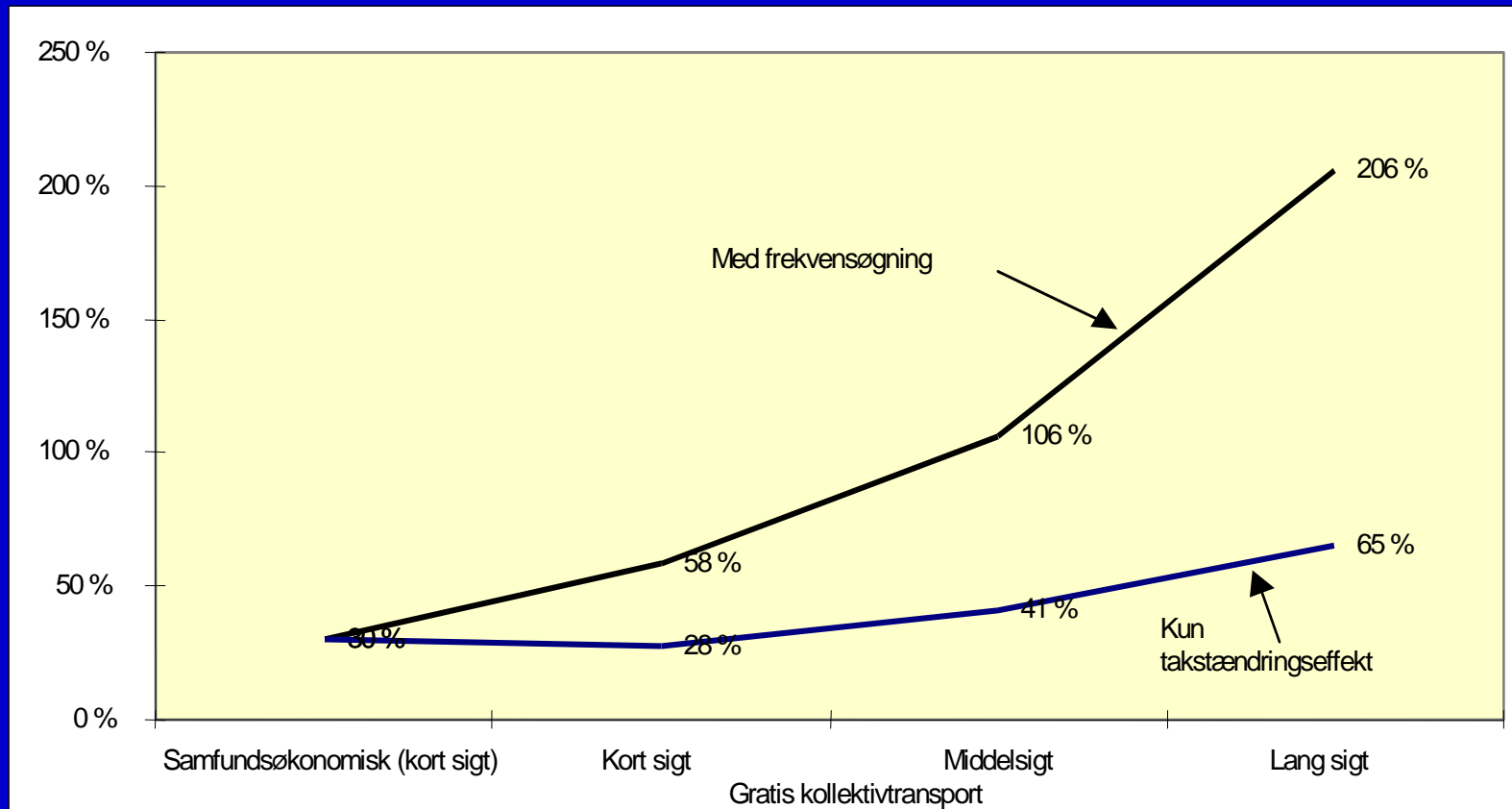
Generaliserede rejseomkostninger

Gratis offentlig transport?

Nedsat takst + øget frekvens

(Transport Økonomisk Institut, Oslo)

Gratis offentlig transport?

Erfaringer med 0-takst

■ Danske erfaringer

Svendborg - 120 pct. Stigning

Læsø - 54 pct. stigning (behov for mere kapacitet)

Nibe - 45 pct. Stigning (- do -)

Gratis offentlig transport?

Erfaringer med 0-takst

■ Udenlandske erfaringer

Sverige - flere kommuner, 15-50 pct. stigning

Belgien (Hasselt) - 800 pct. stigning, brug af flere virkemidler i kombination

USA (universitetsbyer) - 71-200 pct. stigning

Tyskland (Treplin) - 1.400 pct. stigning

Gratis offentlig transport?

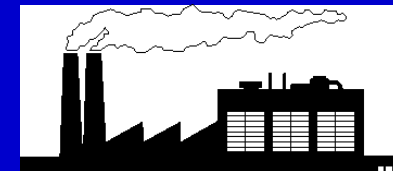
Konklusion

- Takstnedsættelse + andre tiltag = flere over i offentlig transport
- Erfaringer fra mindre forsøg →
0-takst kan virke for bestemte grupper eller bestemte ruter

Gratis offentlig transport?

Scenarier for effekter af gratis offentlig transport

- konsekvenser for trafik og økonomi

Gratis offentlig transport?

Scenarier for effekter af gratis offentlig transport

■ Hvad påvirkes?

- antal rejser
- miljø og sundhed
- antal ulykker
- træængsel
- økonomisk fordeling, socialt og regionalt

Gratis offentlig transport?

Scenarier for effekter af gratis offentlig transport

■ Seks regionale scenarier

- Hele landet
- Hovedstadsområdet
- København og Frederiksberg kommuner
- Nordjyllands Amt
- Aalborg kommune
- Vesthimmerland

Gratis offentlig transport?

Scenarier for effekter af gratis offentlig transport

■ Alle scenarier

- ⇒ 75 pct. flere rejser med off. transport
- ⇒ 20 pct. af de nye rejser ellers valgt bil

■ Konsekvenser for de off. finanser

- ⇒ fald i billetindtægter
- ⇒ besparelser på billetopkrævn. og off. betalte billetter
- ⇒ mistede afgifter på biler
- ⇒ udgifter til øget kapacitet

Gratis offentlig transport?

Scenarier for effekter af gratis offentlig transport

■ Samlede konsekvenser for off. finanser (nettoomkostninger pr. år)

⇒ Hele landet	÷ 10,4 mia.kr.
⇒ Hovedstadsområdet	÷ 5,3 mia.kr.
⇒ Kbh og Frederiksberg kommune	÷ 1,8 mia.kr.
⇒ Nordjyllands Amt	÷ 360 mio.kr.
⇒ Aalborg kommune	÷ 137 mio.kr.
⇒ Vesthimmerland	÷ 4 mio.kr.

Gratis offentlig transport?

Scenarier for effekter af gratis offentlig transport

- Generelt mindre og små effekter på trængsel
 - undtagen Kbh. og Frederiksberg kommuner
- Generelt mindre og små effekter på miljø, ulykker og sundhed
- Større lighed
 - off. transport benyttes af lavindkomstgrupper

Gratis offentlig transport?

Konklusion

- ☺ 75 pct. flere rejsende
- ☺ heraf 20 pct. overflyttede bilister
- ☹ men kun 4 pct. reduktion af bilkørsel
- ☹ en del overflyttede fodgængere og cyklister
- ☹ dyrt at indføre
- ☹ mindre effekter på bilkørsel, miljø, ulykker og sundhed
- ☹ trafikspring!
- ☺ større lighed, bedre betjening for ikke-bilende

Gratis offentlig transport?

Vurderinger, bl.a. at

- Generel 0-takst på landsplan er meget dyrt i forhold til effekt
- Effekten er langt størst i storbyer
- Biletindtægten er netto 6 mia. kr. årligt - det svarer til det beløb der spildes på trængslen i hovedstadsområdet
- Effekt af takstnedsættelse forøges af kvalitetsforbedringer - især frekvens
- Kvalitetsforringelser i den offentlige transport flytter rejsende over i biler

Gratis offentlig transport?

Anbefalinger

- 0-takst alene er ikke noget universelt virkemiddel
- 0-takst kan bruges selektivt
 - ruter, hvor mange i forvejen kører gratis
 - (re)lancering af offentlig transport
- Takstnedsættelse
 - pendlerkort
 - som del af pakkeløsning

Gratis offentlig transport?

Anbefalinger

- Styrke offentlig transports konkurrenceevne - nedsættelse af takst må ikke gå ud over kvalitet
- Nedsættelse af takst kan reducere behov for vejkapacitet - især i Hovedstadsområdet
- Byfortætning
- Differentieret befordringsfradrag

Gratis offentlig transport?

Anbefaling: Værktøjskassen

■ Byplanlægning

- Byudvikling som kan betjenes effektivt med offentlig transport
- Byfortætning omkring stationer og vigtige terminaler for den offentlige trafik
- Samplacering af boliger, institutioner og arbejdspladser.

■ Trafikplanlægning

- Opbygning af et sammenhængende kapacitetsstærkt trafikvejnet
- Hastighedsdæmpede områder i byerne
- Høj fremkommelighed for den offentlige transport
- Sammenhængende stinet til cyklende
- Tilpasning af antal parkeringspladser i byerne og parkeringspladsernes benyttelse i forhold til trafikvejnettets kapacitet.

Gratis offentlig transport?

Anbefaling: Værktøjskassen

■ Offentlig transport

- Udbygning af offentlig transport med høj frekvens og kvalitet
- Reduceret takst på periodekort
- Gratis eller billig transport for udvalgte befolkningsgrupper.

■ Afgifter/tilskud

- Parkeringsafgifter til regulering af trafikken omfang og karakter samt finansiering af trafikpolitiske tiltag
- Markant øgede parkeringsafgifter for beboere i boligområder med manglende parkerings- og trafikal kapacitet
- Trængselsafgifter i storbyer til finansiering af trafikpolitiske tiltag
- Kørselsafgifter eller Roadpricing som del af en mere retfærdig differentieret afgiftsstruktur
- Reduktion eller afskaffelse af befordringsfradrag med mulighed for geografisk differentiering.

Gratis offentlig transport?

Anbefaling: "København-pakken"

- Taksten i den offentlige transport i København/Frederiksberg reduceres markant. Der udbydes et "København-årskort" til f.eks. 1200 kr.
- For trafikanter til og fra omegnen tilbydes periodekort til reduceret takst.
- Der etableres fremkommelighedsforbedrende tiltag i form af buskørebaner, signalprioritering mv.
- Metro-udbygning, bedre busser, letbaner, frekvens- og kapacitetsforbedring

Gratis offentlig transport?

Anbefaling: "København-pakken" - afgifter

- Trængselsafgift ved kommunegrænsen og i havnesnittet.
- Fjernelse/nedsættelse af befordringsfradrag i Hovedstads-området
- Provenu anvendes til
 - Infrastrukturforbedringer for biltrafik
 - Infrastrukturforbedringer for offentlig transport

Gratis offentlig transport?

Anbefaling: "København-pakken" - parkering

- Parkeringsafgift for bosiddende/beboerparkering øges drastisk (boendeparkering i Stockholm: 6.000 skr. pr. år)
- Parkeringsafgift i tætbyen øges med 50 pct. (Stockholm op til 60 skr. pr. time)
- Parkeringsnormerne for bebyggelser i stationsnære områder begrænses
- Udbygning af Parkér og Rejs anlæg til bilister i omegnen

Gratis offentlig transport?

Anbefaling: "København-pakken" - biltrafik

- Havnetunnel mellem Nordhavn og Refshaleøen og andre manglende forbindelser
- Kapacitetsudvidelser uden for tætbyområdet
- Etablering af lokalområder med fartdæmpning
- Indførelse af trafikinformationssystemer, trængselskontrol, fartkontrol osv.

Gratis offentlig transport?

Anbefaling: "København-pakken"

- cykeltrafik & byplanlægning

- Kapacitetsudbygning af cykelstier
- Cykelparkering ved trafikknudepunkter
- Boliger og arbejdspladser koncentrereres stationsnært eller ved vigtige stoppesteder

Gratis offentlig transport?

Konklusion

- Trafikken lider under manglende helhedstænkning og langsigtethed i trafikpolitikken
- Der er alternativer til at lade trafikken sande til
- Vi har værktøjskassen - lavere pris på offentlig transport er et af værktøjerne